

Η Δημοκρατία ως μείζον κοινωνικό διακύβευμα

Νίκος Κατσιαούνης

Οι σύγχρονες «Δημοκρατίες» αποδεικνύουν πλέον σήμερα με τον πιο έμπρακτο τρόπο ότι βασική προϋπόθεση άμυνας και συντήρησης της «Δημοκρατίας» είναι η αυτοκατάργησή της. Και για να το καταλάβει αυτό κανείς, δεν χρειάζεται να ανατρέξει στη Βαϊμάρη αλλά θα μπορούσε να αναζητήσει τις ρίζες του στους όρους συγκρότησης των σύγχρονων νεωτερικών δημοκρατιών. Αλλά τι κάνει μετά τη «Δημοκρατία» να διατηρεί τις σημασιολογικές της συνδηλώσεις, εφόσον αποβάλει κάθε έννοια ελευθερίας;

Η κυριαρχία σήμερα προσπαθεί να μας πείσει ότι η μόνη εφικτή οδός είναι αυτή που ακολουθείται από την ίδια. Πέρα από αυτή το χάος. Αλλά, βέβαια, όταν οι «Δημοκρατίες» θέτουν το δίλημμα αυτό, τότε το χάος είναι ήδη παρόν και συμπαρασύρει τα πάντα στη δίνη του ολοκληρωτισμού.

Η σημερινή κατάσταση αρχίζει να θέτει πολλές από τις σημασίες και τα νοήματα της συγκρότησης των κοινωνιών εκ νέου σε διάλογο και επαναδιαπραγμάτευση. Ή τουλάχιστον έτσι πρέπει να γίνει. Το ζήτημα της δημοκρατίας είναι ένα από αυτά. Από τις θολές και άνευ νοήματος πλέον δυνάμεις του κέντρου έως και αυτές της αριστεράς, προσπαθούν να πείσουν ότι το ζήτημα της δημοκρατίας πρέπει να μπει σε προτεραιότητα. **Βέβαια, αρνούνται να δουν ότι αυτή η συγκεκριμένη «δημοκρατία» που θέλουν να υπερασπιστούν αποτέλεσε μία εκ των αιτιών της ανθρωπολογικής κρίσης που βιώνουμε σήμερα. Η αντιπροσώπευση αποτέλεσε και αποτελεί μία σημαντική αλλοτρίωση της ίδιας της κοινωνίας στη βάση της κοινωνικής και φαντασιακής θέσμισης που η ίδια δημιουργεί.**

Είναι πολύ πιθανόν τους επόμενους μήνες να δούμε κυβερνήσεις της Αριστεράς σε χώρες της Ευρώπης, αρχής γενομένης από την

Ελλάδα και μετέπειτα την Ισπανία. Παρόλο που αυτά τα δύο κόμματα (Σύριζα και Ποδέμος) βάζουν ως πρωτεύον επίδικο τη δημοκρατία, στην ουσία έχουν απολέσει κάθε έννοια που θα μπορούσε να την ενισχύσει. Ειδικά όταν επικαλούνται την Άμεση Δημοκρατία ως προταγματική τους αιχμή. Γιατί τίποτα, ακόμη και στις εσωτερικές δομές που δημιουργούν, δεν ενισχύει μια ουσιαστική δημοκρατική παρέμβαση, αφού δεν ενισχύει τη συμμετοχή.

Από τις απαρχές της νεωτερικότητας μέχρι και σήμερα, υπήρχαν και υπάρχουν κινήσεις που έχουν ως πρόταγμα την (άμεση) δημοκρατία. Και γνωρίζουν καλά, μετά από 200 χρόνια ιστορίας, ότι για να δημιουργηθούν οι δομές μιας άμεσης και συμμετοχικής δημοκρατίας απαιτείται μια ουσιαστική αλλαγή τόσο στις δομές της κοινωνικοπολιτικής θέσμησης όσο στο σημασιολογικό και φαντασιακό επίπεδο των κοινωνιών. Η δημοκρατία είναι εκ διαμέτρου αντίθετη με την ανάθεση. Είναι εκ διαμέτρου αντίθετη με την αντιπροσώπευση. Με την εν λευκώ επιταγή. Γι' αυτό και σε πολλές κινήσεις από τα κάτω που συγκροτούνται σήμερα, η αμεσότητα της συμμετοχής αποτελεί απαραίτητο όρο και προτασιακό διακύβευμα. Και φυσικά το γενεσιουργό πρόπλασμα μιας αμεσοδημοκρατικής συγκρότησης σε ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Πολλά μοντέλα για το πώς μπορεί να δομηθεί μέσα σε μια κοινωνία ένα ουσιαστικό δημοκρατικό σύστημα έχουν παρουσιαστεί τις τελευταίες δεκαετίες. Μοντέλα με δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια όργανα λήψης αποφάσεων, εκπροσώπηση των κοινωνικών αιτημάτων και ενίσχυση της συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων. Προφανώς, κανένας δεν περιμένει η κοινωνία να αποτελέσει μια απέραντη συνέλευση. Αυτή η ιδέα φαντάζει σαν την παρελθοντική έποψη ότι η κοινωνία θα μεταβληθεί σε ένα απέραντο εργοστάσιο όπου όλα θα λειτουργούν αρμονικά. Όμως το βασικό, που εξετάζουμε και σε αυτό το αφιέρωμα, είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει δημοκρατία χωρίς την ισότητα όλων και ισότητα χωρίς ελευθερία. Τόσο των ατόμων όσο και των κοινωνικών συνόλων. Εάν κάτι σπάσει από τον κρίκο, τότε η δημοκρατία παύει να έχει νόημα.

